

Nr 581

av herr Bergqvist m. fl.

angående avdraget för låneränta vid inkomstbeskattning.

Enligt gällande beskattningsregler är samtliga slag av låneräntor avdragsgilla vid inkomsttaxering. Denna avdragsrätt har tillkommit enligt principen att räntor på lån är kostnader för inkomstens förvärvande.

Med nuvarande system är ett ränteavdrag mera värt för höginkomsttagare än för låginkomsttagare. En höginkomsttagare behöver kanske bara själv betala 20 procent av sina räntekostnader, medan en låginkomsttagare kanske betalar 70 procent själv — i vissa fall upp till 100 procent. Från jämlikhetssynpunkt vore åtskilligt att vinna om ränteavdragets konstruktion gjordes så att alla personer med skulder kunde dra en viss fast del av ränteutgifterna från sin skatt. Därmed skulle avdraget bli oberoende av inkomsttagarens marginalskatt. Samtidigt behåller man den progressiva beskattningen av ränteinkomsterna.

Av kapitalskatteberedningens specialundersökning av förmögenheterna år 1966 framgår att inkomsttagare med små tillgångar sällan har skulder, medan inkomsttagare med stora tillgångar till alldeles dominerande del har stora skulder. Såväl nettoförmögenhet som tillgångar och skulder växer systematiskt med stigande inkomst. I särskilt hög grad växer skulderna, dvs. proportionen mellan skulder och tillgångar påverkas kraftigt när inkomsten ökar.

Några siffror kan illustrera dessa förhållanden: För gruppen med förmögenheter på 1 – 10 000 kr. saknas skulder i 2/3 av fallen. Motsvarande andel är vid tillgångar på 100 000 – 200 000 kr. 8 procent och vid tillgångar på lägst 1 miljon kr. 0,5 procent. Den genomsnittliga skuldsättningen är knappt 40 000 kr. för gruppen med förmögenheter på 100 000 – 150 000 kr., drygt 100 000 kr. för förmögenheter på 200 000 – 300 000 kr. samt 330 000 kr. för förmögenheter på 500 000 – 1 miljon kr. För förmögenheter på 1 miljon kr. och däröver är den genomsnittliga skuldsättningen drygt 1 1/2 miljon kr. Medan skulderna för gruppen med inkomster på 30 000 – 40 000 kr. i genomsnitt ligger på 31 000 kr. per skatteskyldig, är de för inkomstgruppen på 50 000 – 75 000 kr. i genomsnitt 76 000 kr. Personer med inkomster på 75 000 kr. och däröver har i genomsnitt skulder på 270 000 kr.

Att personer med stora inkomster och förmögenheter också har skaffat sig stora skulder beror naturligtvis på många omständigheter. Men en av förklaringarna är att man kan få en mycket gynnsam beskattning om man lånar pengar för inköp av aktier, mark och andra reala tillgångar. Genom ränteavdraget kommer man ifrån beskattning på den del av inkomsten där marginalskatten är störst. Värdeökningen på tillgångarna förblir obeskattad tills den realiserar, och om avyttringen sker efter några

år behöver det bara bli en mindre del av värdeökningen som läggs till inkomsten för beskattning. Insikten om skattesystemets konstruktion har stimulerat många personer till stora lån i samband med förvärv av fast kapital. Under efterkrigstiden har den allmänna ekonomiska expansionen och den på lång sikt betydande värdestegringen av aktier, mark och liknande tillgångar i kombination med skattesystemets utformning lett till en betydande förmögenhetsökning för de stora kapitalägarna i vårt land.

Vid stigande inkomst blir det alltmera lönande att skaffa eget hus. Av två personer som bor i samma radhuslänga får den som tjänar mest en lägre bostadskostnad genom ränteavdragen. Villaägaren kan dra av ett eventuellt underskott på villan från sina andra inkomster och därigenom minska sin beskattning. I den allmänna diskussionen har påtalats att medlem i bostadsrättsförening vanligen är i ett sämre läge när det gäller inkomstbeskattning av bostadsförmånen. Bostadsrättsföreningar får göra avdrag för räntekostnader på lån i fastigheten, men i den mån det uppstår ett underskott på fastigheten kan det inte kvittas mot de olika bostadsrättshavarnas inkomster. Om man i framtiden slog ut bostadsrättsföreningarnas outnyttjade underskott på de olika medlemmarna och därvid öppnade möjligheten för ränteavdrag, skulle bostadsrättshavare med stora inkomster göra de största vinsterna. Om man inför detta nya system men har som målsättning att samhället ska kunna ta in lika mycket skatt totalt av bostadsrättshavarna som förut, skulle förändringen innebära en direkt försämring för bostadsrättshavare med låga inkomster.

Skattesystemet bör ha en sådan utformning att det inte motverkar ett boende på likaberättigad grund för olika inkomsttagare. Konsumenternas värdering av bostadsform bör inte till betydande del vara beroende av skatteeffekter utan i stället grundas på de olika upplåtelseformernas förtjänster. Denna målsättning kan inte uppfyllas så länge man har ränteavdrag vars storlek starkt varierar med inkomsten.

Ibland framhålls att det enbart är en naturlig följd av ett progressivt skattesystem att avdragen betyder mera i kronor räknat för höginkomstagaren än för låginkomstagaren. Hade man ett proportionellt skattesystem, skulle avdragen bli lika stora oberoende av inkomsten. Det bör dock understrykas att avdrag som ger mera till den rike än till den fattige ingalunda är en ofrånkomlig konsekvens av ett progressivt skattesystem. Från den 1 januari i år finns det ett avdrag som i kronor räknat betyder lika mycket för alla berörda inkomsttagare. Varje inkomsttagare som har hemmavarande make får ett avdrag på sin skatt med 1 800 kr. Ränteavdraget skulle också kunna konstrueras enligt samma princip: en fast del av de betalade skuldräntorna dras från skatten.

Att nettoränteinkomster beskattas enligt en progressiv skala, medan nettoränteutgifter får dras av enligt en proportionell metod, borde knappast medföra några allvarliga nackdelar. Visserligen blir det en bristande symmetri i beskattningen, men i ett samhälle med ojämn inkomstfördelning är det en fördel om skattesystemet är asymmetriskt till de sämst ställdas fövor.

De praktiska svårigheterna att genomföra det system som skisserats i motionen är i och för sig inte små men bör å andra sidan inte överskattas. Det kan påpekas att det i vårt land under lång tid rått en utbredd uppfattning om att det är i det närmaste praktiskt omöjligt att medge avdragsrätt enbart för räntor på vissa slags lån. I England har man genom Finance Act 1969 infört nya bestämmelser om rätten till avdrag för räntekostnader. Tidigare var avdrag tillåtet för alla låneräntor, men efter den 30 juni 1969 beviljas avdrag endast för ränta som kan betraktas som en affärskostnad eller för ränta på lånat kapital som använts till vissa i lagen specificerade ändamål.

Med stöd av det som ovan anförts hemställs

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en utredning om förutsättningarna för en förändring av ränteavdraget vid inkomstbeskattningen så att avdraget sker från skatten med en viss fast del av räntekostnaderna och därmed blir oberoende av inkomsttagarens marginalskatt.

Stockholm den 27 januari 1971

JAN BERGQVIST (s)

MAGNUS PERSSON (s)
i Karlstad

GRETHE LUNDBLAD (s)

MATS HELLSTRÖM (s)